

یادداشت

پلاسکو نمونه بارز مدل مدیریت ریسک ایرانی

محمدباقر پورولاشانی
استاد دانشگاه مشهد

● واقعه دردناک پلاسکو هرچند در سطح ملی قلوب اقدار مختلف ملت شریف ایران را جریحه‌دار کرد و به نماد ایثار و فداکاری، جان‌فشانی و غرور ملی مردم ایران تبدیل شد، اما نمایانگر مسائل و موارد متعددی بود که پرداختن به هریک می‌تواند به عنوان درس و عبرتی تاریخی راهنمای آینده ما باشد. حادثه پلاسکو را باید از زوایا و جنبه‌های مختلف بررسی کرد؛ به این دلیل که عوامل متعددی در ایجاد آن دخالت داشته و جامع‌پذیری در این زمینه می‌تواند زوایای پنهان حادثه را مشخص کند. در این نوشتار، نگارنده صرفاً قصد دارد از جنبه مدیریت ریسک به بررسی این حادثه پرداخته و در نهایت تعیین کند آیا مفاهیم و اصول اولیه مدیریت ریسک درخصوص این ساختمان رعایت شده است یا خیر؟ در تعریفی بسیار ساده می‌توان مدیریت ریسک را زندگی هوشمندانه در نظر گرفت؛ به این معنی که انسان در زندگی مسائل و مشکلات احتمالی را قبل از وقوع پیش‌بینی و اقداماتی انجام داده که در درجه اول آن‌ها به وقوع نپیوندد و در صورت وقوع (با وجود انجام اقدامات لازم) حداقل ضرر و زیان را داشته باشد. براین‌اساس، گام اول مدیریت ریسک شناسایی (و ارزیابی) خطرهای احتمالی و گام دوم اتخاذ سیاست‌ها و انجام اقدامات لازم جهت کاهش احتمال وقوع و اثرات منفی آنهاست. طبق شواهد موجود گام نخست مدیریت ریسک درباره ساختمان پلاسکو (تا حدود زیادی) برداشته شده و هشدارهای لازم را سازمان‌های مختلف (از جمله سازمان آتشنشانی) داده‌اند؛ اما متأسفانه گام دوم، به عنوان مکمل مدیریت ریسک برداشته نشده است. به نظر می‌رسد انجام کارها به طور کامل و دقیق و مطابق با اصول علمی هنوز در فرهنگ ما به جایگاه شایسته خود نرسیده است. نگرانی عمده‌ای که وجود دارد این است که مثال‌های متعددی در زمینه‌های مختلف وجود دارد که صاحب‌نظران و بعضاً متولیان مربوطه در رابطه با وقوع آنها هشدارهایی داده، ولی با کمال تأسف احساس می‌شود اقدامات لازم و کافی درباره مدیریت ریسک آنها صورت نگرفته است. در پایان امیدوارم با پندآموزی از گذشته و به‌کارگیری اصول علمی، از جمله مدیریت ریسک در جنبه‌های مختلف زندگی، بتوانیم از وقوع حوادث زیان‌بار جلوگیری کنیم.

نگاه

سند بخشی از جاده چالوس به نام یک رستوران دار است

● ایرنا: رئیس اداره راهداری استان البرز با اشاره به استقرار تعداد بسیار زیادی رستوران در مسیر جاده کرج – چالوس و مشکلاتی که این موضوع به همراه دارد، گفت: یکی از رستوران‌داران جاده چالوس حتی سند قطعه‌ای از جاده را در اختیار دارد و مدعی مالکیت بر این قطعه از جاده است. عباس صفری در آستانه آغاز سفرهای نوروزی و تردهای بسیار بالا در این مسیر، گفت: همواره توقف خودروها در اطراف جاده کرج – چالوس حوادثی را ایجاد کرده است که بخشی عمده‌ای از این توقف‌ها مربوط به رستوران‌های بین‌راهی است. وی با اشاره به اینکه رستوران‌ها در این مسیر بی‌رویه گسترش یافته و بیشتر آنها نیز پارکینگ ندارند، گفت: همین موضوع باعث می‌شود تا خودروها در مقابل این رستوران‌ها و در حرم جاده توقف یا پارک کنند که این موضوع افزایش تراکم خودروها و حوادث را به دنبال دارد. رئیس اداره راهداری البرز گفت: یکی از رستوران‌داران در جاده کرج – چالوس سند مالکیت حرم جاده‌ای را در اختیار داشته و پس از تعریض جاده اکنون آن قطعه داخل جاده قرار دارد و امروز وی ادعای مالکیت بر این قطعه از جاده را دارد. صفری همچنین خاطر نشان کرد: وی به طور جدی پیگیر این موضوع است و از ادعای خود درباره مالکیت خود بر این قطعه کوتاه نمی‌آید؛ در صورتی‌که از ابتدا نیز این قطعه در حرم جاده قرار داشته است.

تجمع کولبران سیستانی مقابل فرمانداری زهک

● تسنیم: در حالی چند روز از رونمایی کتاب برنامه تأمین مالی خرد و بیمه‌شدن کولبران به‌وسیله وزیر کار می‌گذرد که روز گذشته تعدادی از کولبران سیستانی به‌دنبال ادامه دو ماه تعطیلی معبر مرزی «شاهکل»، مقابل فرمانداری زهک تجمع کردند. تجمع‌کنندگان خواستار بازگشایی این معبر مرزی با افغانستان شدند، معبری که به گفته برخی منابع خبری حدود ۶۰ روز از تعطیلی‌اش می‌گذرد و حدود سه هزار نفر را بی‌کار کرده است. تعطیلی این معبر و تعدادی از بازارچه‌های مرزی سیستان و بلوچستان در شرایطی ماه‌هاست ادامه دارد که مطالبه این روزهای کولبران شمال غرب کشور تأمین بیمه و به‌رسیمت‌شدن سخت شغل کولبری است. آنها تا حدودی در این زمینه موفق هم بوده‌اند، چراکه براساس اعلام نمایندگان مجلس قرار است «کولبری» به‌عنوان یک شغل شناخته شود و کولبران از نیمه دوم فروردین ۹۶ بیمه تأمین اجتماعی شوند.

اقتصاد

کاهش ریسک مطالبه از دولت به سمت صفر

مشخصات اسناد خزانه اسلامی منتشرشده در فرابورس ۱۳۹۵/۱۱/۱۲									
نماد	حجم انتشار به میلیون ریال	قیمت روز بازگشایی به ریال	قیمت اسمی در پایان دوره به ریال	تاریخ عرضه	تاریخ سررسید	طول دوره (روز)	نرخ مؤثر سالیانه	سود معادل بانکی	افزا
افزا ۱	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۰۰,۵۰۱	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۴/۰۷/۰۸	۱۳۹۴/۱۲/۲۳	۱۶۵	۲۶,۱%	۲۳,۴%	۱
افزا ۲	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۷۲,۰۶۶	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۴/۱۱/۱۷	۱۳۹۵/۰۶/۲۱	۲۱۸	۲۵,۸%	۲۳,۱%	۲
افزا ۳	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۵۵,۵۸۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۴/۱۱/۱۲	۱۳۹۵/۰۷/۲۱	۲۵۴	۲۵,۱%	۲۲,۶%	۳
افزا ۴	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۴۱,۳۲۷	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۴/۱۱/۱۳	۱۳۹۵/۰۸/۲۱	۲۸۳	۲۵,۰%	۲۲,۵%	۴
افزا ۵	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۳۲,۹۵۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۴/۱۱/۱۴	۱۳۹۵/۰۹/۰۹	۳۰۰	۲۴,۹%	۲۲,۴%	۵
افزا ۶	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸۷۷,۹۹۹	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۴/۱۴	۱۳۹۵/۱۲/۲۵	۲۵۴	۲۰,۶%	۱۸,۸%	۶
افزا ۷	۱۵۰۰۰,۰۰۰	۸۶۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۶/۲۸	۱۳۹۶/۰۵/۰۶	۳۱۳	۱۹,۲%	۱۷,۷%	۷
افزا ۸	۱۵۰۰۰,۰۰۰	۸۵۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۶/۳۱	۱۳۹۶/۰۵/۲۳	۳۲۷	۱۹,۹%	۱۸,۳%	۸
افزا ۹	۱۵۰۰۰,۰۰۰	۸۴۶,۲۹۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۸/۰۵	۱۳۹۶/۰۷/۰۳	۳۳۴	۲۰,۰%	۱۸,۴%	۹
افزا ۱۰	۱۵۰۰۰,۰۰۰	۸۳۷,۳۵۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۷/۲۸	۱۳۹۶/۰۷/۰۳	۳۴۱	۲۰,۹%	۱۹,۲%	۱۰
سغا ۱	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۹۸۵,۵۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۰۹/۲۴	۱۳۹۵/۱۰/۱۹	۲۵	۲۳,۸%	۲۱,۵%	۱
سغا ۲	۲۵۰۰۰,۰۰۰	۹۹۳,۵۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	۱۳۹۵/۱۰/۱۱	۱۳۹۵/۱۱/۱۹	۹	۳۰,۳%	۲۶,۷%	۲
جمع کل ۱۶۵,۰۰۰,۰۰۰ میلیون ریال									

ایجاد صرفاً یک نماد معاملاتی متناسب با تاریخ سررسید می‌کند. بنابراین هر پیمانکار یا صاحب طلب از دولت می‌تواند براساس قیمت اوراق که از طریق مکانیسم عرضه و تقاضا در بازار تعیین می‌شود، این اوراق را به وجه نقد تبدیل کند. ارزش اسناد خزانه اسلامی عرضه‌شده در سال ۱۳۹۴ معادل پنج هزار میلیارد تومان بوده است که در ۱۰ ماهه سال ۱۳۹۵ به ۹ هزار میلیارد تومان افزایش یافته است. این آمار نشان‌دهنده ۸۰ درصد ارزش اسناد خزانه منتشرشده از سوی دولت است. همچنین براساس آمار و ارقام منتشرشده از بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، پیشنهاد دولت برای تأمین مالی از طریق اوراق مالی اسلامی ۲۰ هزار میلیارد تومان و از طریق اسناد خزانه مبلغ ۷۵ هزار میلیارد ریال است.

جذابیت اسناد خزانه برای خارجی‌ها

خرید اسناد خزانه به وسیله سرمایه‌گذاران خارجی در بازار سرمایه‌کشور سابقه خوبی دارد. اسناد خزانه اسلامی ابزاری است که با ضمانت دولت و وزارت اقتصاد منتشر می‌شود و این امر از نگاه سرمایه‌گذاران خارجی جذاب است. سابقه پرداخت مبالغ اصل این اوراق نشان‌دهنده نبود ریسک نکول اعتباری است. با توجه به اعتبار بالای دولت در تأمین مالی از منظر سرمایه‌گذار خارجی، ارائه این ابزار به سرمایه‌گذار خارجی، برای تأمین مالی اثربخش است. در صورتی که سرمایه‌گذاران خارجی برای حضور در پروژه‌های نیمه‌تمام اعلام آمادگی کنند، این جایگزینی می‌تواند روش مناسبی برای دریافت مطالبات پیمانکاران باشد. علاوه بر آن در صورتی که ابزار پوشش ریسک نرخ ارز نیز اسلامی به این بستگی دارد که اولاً دولت چقدر به عمل به تعهدات خود پایبند است و ثانیاً چه ظرفیتی در بازار برای عرضه این اوراق وجود دارد. با توجه به معاملات این ابزار در بازار سرمایه کشور، مهم‌ترین مزیت استفاده از این ابزار تأمین مالی، ایجاد شفافیت در مبلغ پرداختی بدهی‌های دولت به نهاد‌های عمومی و سایر طلبکاران است. در صورتی که سایر روش‌هایی که بازارمحور نباشند از این شفافیت لازم برخوردار نیستند. همچنین وجود بازار ثانویه برای خریدوفروش این اوراق، از مهم‌ترین مزایای این روش در مقایسه با سایر روش‌هاست.

کارایی اسناد خزانه در اقتصاد

یکی از مهم‌ترین موضوعات برای افزایش کارایی و بهره‌وری در اقتصاد کشور، عنصر شفافیت است. مطالعات نشان می‌دهد نبود شفافیت باعث شکل‌گیری بحران‌های مالی و نواقص جدی در سیاست‌گذاری خواهد شد. همچنان که اشاره شد، هموارشدن مسیر پیشرفت در کشور، نیازمند عنصر شفافیت است. بنابراین بی‌توجهی به این عنصر مهم، کاهش سرمایه اجتماعی و بی‌اعتمادی مردم به نظام اقتصادی را در پی خواهد داشت. از سوی دیگر وجود این ابزار منجر به ایجاد انضباط مالی در نحوه پرداخت مطالبات نهاد‌های ایجادکننده رشد و توسعه در اقتصاد کشور از جمله پیمانکاران و طلبکاران از دولت خواهد شد و خوشبینی آنها را نسبت به دریافت مطالبات خود و تحرک بیشتر به همراه خواهد داشت؛ ضمن اینکه دولت را نسبت به پرداخت مطالبات آنها، منضبط خواهد کرد.

با توجه به امکان معاملات این ابزار در بازار سرمایه کشور، مسلم است که شفافیت در پرداخت بدهی‌های دولت نیز افزایش خواهد داشت و این موضوع می‌تواند منجر به ایجاد رضایت خاطر برای پیمانکاران و صاحبان صنایع مختلف شود که به نوعی برای پیشرفت و توسعه پایدار در حال فعالیت هستند.

پتانسیل فروش اسناد در بورس

اسناد خزانه اسلامی امکان پذیرش و عرضه در بازار اوراق بهادار با درآمد ثابت (بدهی) فرابورس ایران را دارند. بازار ثانویه اسناد خزانه در بورس اوراق بهادار، دلیل اجرای بند دو ماده هفت قانون بازار اوراق بهادار و ماده ۲۶ قانون رفع موانع تولید رقابت‌پذیر و ارتقای نظام مالی کشور براساس دستورالعمل انتشار این ابزار در مورخ ۱۳۹۲/۳/۱۲ از سوی شورای عالی بورس و اوراق بهادار شکل گرفته است. در این بازار، اسناد خزانه بر مبنای ضوابط خرید دین و برحسب شرایط عرضه و تقاضای جوه در بازار مالی، به قیمتی متفاوت با قیمت اسمی، دادوستد می‌شوند. مطابق این دستورالعمل ناشر (وزارت امور اقتصادی و دارایی) که نماینده از طرف دولت است) باید در پایان هر هفته فهرست کامل دارندگان اولیه را که اسناد خزانه اسلامی در همان هفته به ایشان تخصیص یافته است، به فرابورس اعلام کند. فرابورس نیز باید فهرست دریافتی را جهت ثبت مالکیت دارندگان اسناد خزانه اسلامی، به شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه جوه ارائه کند. همچنین فرابورس برای تسهیل فروش اسناد خزانه اسلامی با سررسید یکسان از سوی بستنکاران دولت، اقدام به

برای سرمایه‌گذاران خارجی مهیا شود، جذابیت مضاعف می‌شود.

مزیت‌های افزایش میزان عرضه اسناد خزانه

نخست از منظر روش تأمین مالی دولت برای پرداخت بدهی‌ها و جبران کسری بودجه، این روش به سایر روش‌ها که در سال‌های متمادی در کشور استفاده می‌شده، مانند استقراض از بانک مرکزی ارجحیت دارد و به‌طور مؤثری از تزریق پول پر قدرت جلوگیری می‌کند که در کنترل نرخ تورم بسیار مؤثر بوده است. دوم حرکت به سمت ایجاد رونق اقتصادی است. در واقع تعیین تکلیف، پرداخت یا بازپردکردن بدهی دولت به پیمانکاران گره از کار فروسته قشر کارآفرین و مولد کشور باز می‌کند. آنها توان جدیدی می‌یابند تا پروژه‌های جدیدی شروع کنند که اشتغال‌زایی ایجاد می‌کند و هم می‌توانند بدهی معوق خود به بانک‌ها را بپردازند که اینها از نظر اقتصاد ملی مثبت هستند. سوم از منظر سیاست نرخ‌گذاری و ایجاد یکپارچگی در بازار پول و سرمایه. بازار پول و سرمایه روی هم تأثیرگذارند؛ اگر حجم صدور اوراق با حساسیت لازم کنترل و متناسب با ظرفیت بازار زمان‌بندی نشود، منجر به افزایش نرخ‌های تنزیل یا سود در بازار سرمایه می‌شود که با تأخیر زمانی اندک این افزایش نرخ‌ها بر بازار پول به نرخ سود سیرده بانک‌ها هم اثرگذار خواهد بود. بنابراین در چنین شرایط عدم تعادلی سیاست‌گذار پولی عملاً قادر به کنترل نرخ‌های مصوب خود در بازار پول نخواهد بود. زیرا بانک‌های کشور برای جلوگیری از خروج سپرده‌های خود و جلوگیری از سفته‌بازی پول امکان رعایت نرخ‌های مصوب را نخواهند داشت که این موضوع به‌نفع اقتصاد کلان نخواهد بود.

خبر

سهام عدالت فعلاً آزاد نمی‌شود

● فارس: رئیس سازمان خصوصی‌سازی در نشست خبری روز گذشته خبر داد: مشمولان سهام عدالت به‌ازای تخصیص ۵۳۰ هزار تومانی سهام عدالت در سال مالی ۹۶ حدود ۹۰ هزار تومان سود خواهند گرفت. علی‌اشرف‌عبداله پوری حسینی روز گذشته در نشست خبری در محل سازمان خبر داد: برای دو دهک اول به‌دلیل برخورداری از تخفیف، این سود بین ۱۵۰ تا ۲۰۰ هزار تومان خواهد بود. رئیس سازمان خصوصی‌سازی گفت: ورقه سهام را نمی‌توانیم فعلاً آزاد کنیم، اما حقوق مالکانه سهام‌داران یعنی سود سهام آنها را می‌توانیم به مشمولان بدهیم. او درباره سامانه سهام عدالت گفت: تاکنون ۲۴ میلیون و ۴۰۰ هزار نفر به سامانه مراجعه کرده‌اند. او در پاسخ به سؤالی درباره دلیل اطلاع‌رسانی‌نکردن قبل از راه‌اندازی سامانه سهام عدالت و اینکه مشاهده شده در برخی کافی‌نت‌ها در ازای پرینت صورت‌حساب وجه دریافت می‌شود، گفت: دریافت چنین وجهی حرام است. او در پاسخ به سؤالی مبنی بر اینکه توزیع سود نقدی در مجامع سال آینده درصورتی‌که شرکت‌ها برنامه افزایش سرمایه داشته باشند، به چه صورت خواهد بود و آیا خصوصی‌سازی به وکالت از مشمولان در افزایش سرمایه شرکت خواهند کرد، پاسخ نداد؛ اما در صحبت‌های خود عنوان کرد: در سال ۹۷ پس از مشخص‌شدن صندوق‌های قابل معامله سهام عدالت قطعه نمایندگان این صندوق‌ها در مجامع و در سود شرکت خواهند کرد.

هشدار به زمین‌خواران نوروزی

● تسنیم: سازمان امور اراضی کشور هم‌زمان با فرارسیدن تعطیلات نوروزی نسبت به تبلیغات کاذب و فعالیت‌های سودجویانه در زمینه خرید زمین و ویلاسازی و ساخت‌وسازهای غیرمجاز در زمین‌های کشاورزی هشدار داد. سازمان امور اراضی کشور هم‌زمان با فرارسیدن تعطیلات نوروزی و شدت‌گرفتن تبلیغات کاذب و فعالیت‌های سودجویانه در زمینه خرید زمین و ویلاسازی و ساخت‌وسازهای غیرمجاز در زمین‌های کشاورزی با انتشار اطلاعیه‌ای اقدام به آگاه‌سازی عمومی درباره قوانین و مقررات حوزه اراضی و جلوگیری از سوءاستفاده‌های احتمالی کرده است.

asiatech.ir ۱۵۴۴

دارای مجوز FCP به شماره ۱۶-۹۴-۱۰۰ از سازمان تنظیم مقررات و ارتباطات رادیویی